

Asia: VN/16276/2024

Lausuntopyyntö; Hanke ampumaratojen toiminnan turvaamiseksi ja uusien ampumaratojen perustamisen edistämiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Sujuvoittaako ehdotus ampumaratoja koskevia ympäristölupaprosesseja sekä lainsäädäntöä riittävällä tavalla ottaen huomioon hallitusohjelman mukainen tavoite 1 000 ampumaradasta vuosikymmenen loppuun mennessä?

Suomen Metsästäjäliitto kiittää sisäministeriötä lausuntopyynnöstä koskien luonnosta esityksestä ampumaratalain ja ympäristönsuojelulain muuttamisesta.

Suomen Metsästäjäliitto on Suomen suurimpia kansalaisjärjestöjä, jonka jäsenenä on yli 2700 metsästysseuraa ja 145 000 metsästäjää. Kaiken kaikkiaan Suomessa on lähes 380 000 henkilöä, joilla on mahdollisuus lunastaa metsästyskortti vuosittain. Valtaosalla heistä on luvallisia ampumaseita metsästykseen. Metsästäjäliiton tehtävänä on edistää metsästystä Suomessa. Metsästys on olennainen osa suomalaista yhteiskuntaa, ja suomalaiset metsästäjät tunnetaan vastuullisen metsästyksen edelläkävijöinä. Ampumaradat puolestaan ovat tärkeä ja erottamaton osa turvallista ja eettistä metsästysharrastusta.

Suomen Metsästäjäliitto näkee, että ampumaratojen lupaprosessin keskittäminen yhden viranomaisen alaisuuteen selkeyttää ja yhdenmukaistaa luvitusta sekä helpottaa toiminnanharjoittajien ennakkointia luvan saamisen ehdoista. Liiton mielestä ampumarata- ja ympäristöluvan yhdistäminen vähentää päällekkäistä valvontaa ja raportointia. Poliisihallituksen rooli mahdollistaa valtakunnallisesti yhtenäiset käytännöt, mikä tuo valtakunnallisesti yhteisen linjan luvan saamisen ehtojen osalta. Ampumaratojen lupaprosessin säilyminen poliisilla on perusteltua, koska poliisi vastaa jo nykyisin ampumaratojen turvallisuuden valvonnasta. Kun yksi viranomainen sekä myöntää tarvittavat luvat että valvoo turvallisuutta, kokonaisuus pysyy selkeänä, ennakoitavana ja yhdenmukaisena koko maassa. Turvallisuus on ampumaratojen toiminnan tärkein edellytys, ja poliisilla on siihen paras asiantuntemus ja valvontavastuu.

Metsästäjäliitto korostaa, että ampumaratojen ympäristöluvituksessa on kaksi keskeistä kehityskohdetta: Melusääntelyn kehittäminen ja BAT-oppaan tuominen asetukseen siten, että se on oikeudellisesti sitova. Ampumaratojen BAT-opas on tällä hetkellä alan paras opas alakohtaiseen arviointiin ja on siten perusteltua pitää lähtökohtana ampumaratojen ympäristöluvituksessa. Opas edustaa ympäristönsuojelun vaatimustasoa ympäristönsuojelulain mukaisessa lupamenettelyssä ja

on tarkoitettu parantamaan ympäristösuojelun tasoa, kehittämään ampumaratojen ympäristösuojelun kustannustehokkuutta, yhtenäistämään ympäristölupien vaatimustasoa ja luomaan paremmat edellytykset tapauskohtaisten olosuhteiden huomioimiselle sekä vähentämään turhia ja virheellisiä investointeja.

Metsästäjiliiton mielestä asetustason sääntelyn tulee olla selkeää, jotta sääntelykokonaisuus on helposti hahmotettavissa ja tulkinnanvaraisuutta saadaan vähennettyä. Erityisen tärkeänä liitto pitää sitä, ettei laeissa ole ristiriitaisia pykäläiä, jotka vaikeuttaisivat valvontaa ja päätöksentekoa.

Metsästäjiliiton näkemyksen mukaan lainsäädännön selkeyttäminen ja viranomaistoiminnan sujuvoittaminen tukevat hallitusohjelman tavoitetta 1 000 ampumaradasta, mutta tavoitteen saavuttaminen edellyttää lisäksi pitkäjänteistä taloudellista tukea ratojen ylläpitäjille. Liitto korostaa, että suurimmalla osalla ratojen toiminnanharjoittajista ei ole riittävää ympäristöosaamista lupahakemusten ja ilmoitusten laatimiseen. Jatkossakin toiminta vaatii asiantuntemusta ympäristövaikutuksista. Lisäksi pienille ampumaradoille tarvitaan kevennettyjä menettelyjä, sillä niiden toiminta perustuu usein vapaaehtoistyöhön ja niiden aiheuttama ympäristökuormituksen riski on marginaalinen.

Vuodesta 2020 alkaen ampumaratojen ympäristölupahanke on laatinut ampumaratojen ympäristölupahakemuksia, ja samalla selvittänyt lupakäytäntöjen haasteita. Lupaprosessien haasteita on tuotu esille muun muassa puolustusministeriölle 14.12.2022 toimitetussa lausunnossa (VN/23649/2022). Linkki lausuntoon: https://metsastajaliitto.fi/sites/default/files/2023-08/Liite3_VN_23649_2022Lausunto_Ympa%CC%88risto%CC%88lupahanke.pdf.

Vuonna 2022 ympäristölupahankkeessa laaditussa lausunnossa havaittiin, että noin kolmasosalla radoista oli merkittäviä haasteita ympäristölupaprosessissa. Näitä olivat esimerkiksi liian tiukat lupatulkinnot suhteessa BAT-oppaaseen, melun arviointisuureiden sekä ohjearvojen tulkinta, maaperän ja pohjaveden pilaamisriskin kieltä ja kaavoitukseen liittyvät kysymykset. Joillakin radoilla esiintyy useampia näistä ongelmista samaan aikaan. Metsästäjiliitto tuo esiin seuraavat radat ja niiden kohtaamat haasteet:

Oulunsalon haulikkorata, Oulu ☒ Ongelmana kohdat 2, 3, 4, 5 ja 6

Pyssylän ampumarata, Saarijärvi ☒ Ongelmana kohta 2, 3 ja 6.

Ampumahihtorata, Saarijärvi ☒ Ongelmana kohta 4 ja 6

Savitaipaleen ja Suomenniemen riistanhoitoyhdistyksen ampumarata, Savitaipale ☒ Ongelmana kohdat 2 ja 6

Puolakkavaaran ampumarata, Sodankylä ☒ Ongelmana kohdat 2, 3 ja 6

Tarpisen ja Leinolanlahden ampumaradat, Kuopio ☒ Ongelmana kohdat 2, 3 ja 6

Äkönmaan ampumarata, Hämeenkyrö ☒ Ongelmana kohdat 2 ja 6

Kiikalan ampumarata, Kiikala (Salo) ☒ Ongelmana kohdat 2, 5 ja 6

Hukkavaaran ampumarata, Nurmes ☒ Ongelmana kohdat 2 ja 6

Juuan ampumarata, Juuka ☒ Ongelmana kohdat 2 ja 6

Kettulan haulikkorata, Harjavalta ☒ Ongelmana kohdat 2, 3 ja 6

Kaurinkosken ampumarata, Lieto ☒ Ongelmana kohdat 4, 5 ja 6

Kihniön riistanhoitoyhdistyksen ampumarata, Kihniö ☒ Ongelmana kohdat 2 ja 6

Kolkkisten ampumarata, Pöytyä ☒ Ongelmana kohdat 3 ja 6

Listauksen ongelmakohtien numerointi:

- 1) Ampumaratojen määrä ja kapasiteettia koskeva tarve;
- 2) Haitta-ainelainsäädäntöä koskevat ongelmat (ml. lyijykielto);
- 3) Melua koskevan lainsäädännön ongelmat;
- 4) Alueidenkäytön suunnittelua koskevan lainsäädännön ongelmat;
- 5) Jätelainsäädäntöä koskevat ongelmat
- 6) Muita haasteita (mm. Yhteneväisyys ja ennakoitavuus, BAT-oppaan soveltaminen, Ympäristönsuojelulain soveltaminen vanhoilla kohteilla)

Metsästäjäliitto on mukana valtakunnallisessa kuuden organisaation yhteisessä ampumaratojen ympäristölupahankkeessa ja olemme tutustuneet hankkeen jättämään lausuntoon. Metsästäjäliitto kannattaa ampumaratojen ympäristölupahankkeen esittämää Ruotsin mallin mukaista porrastettua menettelyä, jossa pienille radoille on kevyempi rekisteröintimenettely ja suuremmille radoille ilmoitus- tai lupamenettely. Esitetyn mallin mukaisesti nämä pienen luokan radat eivät muodosta ympäristölle riskiä.

Suomen Metsästäjäliitto tuo esille, että Suomessa on noin 710 ampumarataa, joista valtaosa on pieniä ratoja, joita ylläpitävät pääasiassa pienet metsästysseurat sekä riistanhoitoyhdistykset. Näiden ratojen taloudellinen tilanne on usein haasteellinen, sillä metsästysseurojen keskimääräinen vuosibudjetti jää alle 3 000 euroon (*. Tilastojen mukaan pieniä ratoja, joiden laukausmäärä on alle 5 000 vuodessa tai joiden laukausmäärästä ei ole tietoa, on yhteensä 280 kappaletta (**. Näistä 280 radasta peräti 200, eli reilu 70 %, on kohdannut vaikeuksia toimintansa jatkamisessa tai ympäristöluvan hakemisessa. Tämä tilasto alleviivaa kevennetyn rekisteröintimenettelyn tarpeellisuutta erityisesti pienten ratojen osalta. Metsästäjäliitto korostaa, että menetelmän tulee olla selkeä, kevyt ja kohtuuhintainen. Hakijan on voitava täyttää lomake itse ja viranomaisen tarkistaa se nopeasti. Kustannusten ei tule muodostaa estettä. Tämä mahdollistaa viranomaisresurssien kohdentamisen isomman ympäristöriskin ratoihin.

(* Perustuu Suomen Metsästäjäliiton ylläpitämän jäsenrekisterin (MetsoRekisteri) tietoihin 24.8.2022.

(** Perustuu Ampuratojen ympäristölupahankkeen ylläpitämään ratatietokantaan 11.12.2025. Tarkastelu on tehty oletuksella, että suurin osa radoista, joiden laukausmäärä ei ole tiedossa, kuuluu pienten ratojen (alle 5000 laukausta) ryhmään.

Onko ympäristönsuojelulakia tarpeen soveltaa ehdotuksen mukaisesti ampumaratalain soveltamisen ohella?

Metsästäjäliitto on tutustunut ampumaratojen ympäristölupahankkeen lausuntoon, ja liitto ilmaisee tukensa kyseisessä lausunnossa esiin nostetuille kannoille sekä yhtyy siinä esitettyyn näkemykseen, että ehdotuksen mukaisen ampumaratalain ohella on tarpeen soveltaa ympäristönsuojelulakia. Metsästäjäliitto korostaa, että lainsäädännön muutoksissa on tärkeää huomioida sen suhde muuhun lainsäädäntöön ristiriitojen välttämiseksi.

Onko tehtävien siirtämisen seurauksena tarpeen muuttaa valtioneuvoston ohjesääntöä ehdotuksessa kuvatulla tavalla?

Metsästäjäliiton näkemyksen mukaan muutos valtioneuvoston ohjesääntöön on tarpeen, jotta esitetyt muutokset ympäristönsuojelullisista asioista voidaan siirtää ampumaratalakiin.

Muut mahdolliset näkemykset ja huomiot esitysluonnoksesta?

Suomessa on aselupia yli 460 000 henkilöllä ja lupia yhteensä noin 1,5 miljoonaa. Näistä yli 1,2 miljoonaa on pitkiä metsästys- tai urheiluampumaaseita (haulikko ja eri kaliiperiset kiväärit) ja käsiaseita on yli 200 000. Suomen riistakeskuksen mukaan maassamme on noin 380 000 metsästäjää, joista noin 300 000 henkilöä maksaa riistanhoitomaksun vuosittain (eli 80 000 henkilöä pitää välivuotta metsästyksestä). Kestävän ja eettisen metsästyksen perustana on hyvä ampumataito, jota opetellaan ja ylläpidetään valvotusti ampumaradoilla. Metsästäjät ovat suurin yksittäinen ampumaratojen käyttäjäryhmä.

Metsästäjäliitto korostaa, että pienten ratojen ja kohdistuspaikkojen lisääminen parantaisi merkittävästi harjoittelumahdollisuuksia ja edesauttaisi ympäristöhaittojen ehkäisyssä siirtämällä toiminnan pois talojen pihapiireistä, peltojen reunamilta ja soramontuilta valvotuille alueille. Pienten ratojen rekisteröintimenettely mahdollistaisi konkreettisesti hallitusohjelman 1000 radan toteutumisen. Tämä parantaisi merkittävästi harjoittelumahdollisuuksia, kun rataverkosto saadaan riittävän kattavaksi. Nykyisin rataverkosto on liian harva ja matka kodista ampumaradalle kohtuuton, tämä saattaa muodostua riittävän harjoittelun esteeksi. Eettisen riistalaukauksen kannalta on keskeistä, että metsästysase voidaan kohdistaa radalla ennen metsästyskautta ja myös sen aikana. Lisäksi pienet radat ovat tärkeitä uusille ja nuorille metsästäjille, kun opetellaan turvallista aseenkäsittelyä.

Yhteenvedona Suomen Metsästäjäliitto toteaa, että ehdotuksen suunta on oikea ja sitä on kaivattu selkeyttämään ja parantamaan tilannetta. Se tukee ampumaratojen lupaprosessien sujuvoittamista sekä hallitusohjelman tavoitetta 1 000 ampumaradasta. Metsästäjäliitto kuitenkin korostaa, että menettelyn keventämistä ja selkeyttämistä tulee jatkaa erityisesti pienillä radoilla. Lisäksi asetustason on oltava selkeä, jotta sääntelykokonaisuus on helposti hahmotettavissa ja tulkinnanvaraisuutta saadaan vähennettyä.

Suomen Metsästäjäliitto ry - Tuomas Pelkonen, Metsästäjäliiton
ympäristöasiantuntija, Ampumaratojen ympäristölupahanke